

Вклучување на климатските промени во главните политики за просторно планирање

—
**Најдобри практики: Просторно планирање и организација на
просторното планирање кои се чувствителни на климатските промени**

АКРЕДИТАЦИЈА

Автор

м-р планер (Животна Средина)

Лолиа Мари

Коавтор

м-р арх.

Ерина Филиповска

Превод

Игор Стефаноски

Дизајн

Александра Бендевска

Документот е подготвен во рамките на проектот “Четврт национален план и Трет двогодишен ажуриран извештај за климатски промени”, со техничка и финансиска поддршка на Програмата за развој на Обединетите нации (UNDP) и на Глобалниот фонд за животна средина (GEF).

Комплетниот документ “Методологија за интегрирање на климатските промени во просторното планирање, со фокус Просторниот план на РСМ” можете да го најдете на <https://klimatskipromeni.mk/data/rest/file/download/c3a5ed8fb4e20434df6f599be-9ecdd57fa9b4167e0c33938e401c5582e7880a0.pdf>

2020

Главни практики во просторното планирање за вклучување на климатските промени во главните политики

Усвојување на четирите основни принципи во просторното планирање

- Проценка на ранливоста и ризикот за постојните и идните сценарија
- Мерки за ублажување за намалување/спречување на ризици
- Мерки за прилагодување за зајакнување на отпорноста
- Мерки за прилагодување за намалување на емисиите

Преод од секторско планирање кон стратегии и планирање за специфична локација/ територија со користење на пристапи за територијален развој засновани на предел

Кохерентност и интеграција помеѓу Плановите на различни нивоа (Национални/Регионални/Локални планови)

Поголемите планови треба да можат да обезбедуваат информации за локалните планови, а локалните планови треба да бидат усогласени со поголемите просторни насоки и мандати предложени во поголемите планови (и од горе-надолу и од одолу-нагоре)

Постоење на рамка заснована на индикатори за испитување и читање, за специфични закани, прагови и последици. Ова претставува важна алатка за донесување одлуки за активна и континуирана проценка на ранливоста, ризиците и заканите

Користење на гео-просторни алатки и ИКТ технологии за оценка на ризикот и ранливоста, со оглед на динамичната природа на сценаријата што брзо се менуваат.

Со ова ќе се осигури дека просторните планови се помалку статични или застарени и со тоа подобро усогласени со промените на теренот

Складиште за податоци (квалитативни, квантитативни, просторни) **и информации** (референции, упатства или алатки за донесување одлуки) **кое што е организирано и уредено и до кое сите страни/засегнати страни** (владини и невладини) **може лесно да пристапат**

Усвојување на мултидимензионален пристап заснован на пределот кој во проектирањето на користењето на земјиштето ги вградува прашањата за владеењето и поседувањето во рамки на управувањето со природните богатства (УПБ).

Ова е одразено во најдобрите практики и во повеќето студии на случаи на земјите

Мапирање на области на влијанија за сценарија за климатски промени врз основа на проекции на сценарија
Ова обезбедува информации за повеќе можни патеки и овозможува подготвеност врз основа на предвидување

Треба да се развијат методите за проценка на ранливоста на земјиштето, соодветноста и класата на земјиштето за да даваат насоки при изработката на плановите за користење на земјиштето, урбанистичките планови, секторските планови и локалните планови (Треба да се засноваат на информации за глобалните, регионалните и локалните фактори/двигатели на климатските промени и географските услови и да се подготвуваат за различните региони)

Мапирањето на емисиите (на јаглерод и други загадувачи) **врз основа на земјиштето и на дејноста обезбедува важни информации за просторните планови** (вклучително и за алатките за донесување одлуки/резултатите од плановите, како што се мапи, проекти и регулатива)

Плановите за структура на пределот на национално, регионално и локално ниво треба да имаат предност и да обезбедуваат информации за сите секторски планови за развој, како и за плановите за користење на земјиштето

Визуелизирање на влијанијата и областите на ризик за подигнување на свеста и градење на капацитети

Сите фази на просторното планирање (особено подготовката на планот, алатките/механизмите за спроведување, алатките/упатствата за управување и следење) **треба да се оценуваат врз основа на одредбите и условите за климатските промени и интеграцијата на одржливиот/отпорниот развој пред да се даде одобрение за спроведување**

Алатки/механизми за спроведување и управување со Планот; Шифри и регулатива за зонирање, шифри и контрола за под-поделба на земјиштето, обврски и службености засновани на стимулации, регулатива и контрола за развој и проектирање

Вреднување на земјиштето врз основа на природните ресурси за обезбедување информации за владеењето и поседувањето на земјиштето

Помага да се осигури дека се заштитени и вреднувани услугите на екосистемот и природните капацитети на пределот за ублажување на ризиците/отпорност на градење/намалување на влијанијата и сл.

Јасно утврдени улоги и одговорности на различните владини оддели/агенции за секоја фаза од процесот на планирање (подготовка, одобрување, спроведување, следење и управување со планот).

Секоја од овие фази и нејзините резултати треба да се оценат од страна на група на независни експерти (врз основа на збир на критериуми/параметри/одредби/услови за оценување)

Соработка и партнерство со колеги од други земји;
Меѓу владините оддели и агенции
Меѓу експертски институции и невладини организации - локални и меѓународни (за олеснување на вклучувањето на заедницата, споделување на информации за најдобри практики и т.н.)

Градење на капацитети (вештини и човечки ресурси) за да се овозможат подобри практики за планирање и усвојување на нови методологии - за прилагодување и ревидирање на методите за планирање врз основа на новите двигатели на промени (вклучително и променливоста на климатските промени)

Вклучувањето и свеста на заедницата/граѓаните се од суштествено значење за реализацијата на различните планови на терен.

Ова е неопходно бидејќи тие се клучните засегнати страни и корисници на интервенцијата за планирање - овозможува подобро споделување на основните информации, обезбедува непречено спроведување и управување. Прилагодувањето и отпорноста на климатските промени може да се постигнат само преку свесност и учество на заедницата.

Рамки за планирање во различни земји на ЕУ*

ГЕРМАНИЈА

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРОСТОРНОТО ПЛАНИРАЊЕ И ПЛАНИРАЊЕТО НА КОРИСТЕЊЕТО НА ЗЕМЈИШТЕТО ВО ГЕРМАНИЈА

ОПШТА РАМКА

НА НАЦИОНАЛНО НИВО

КОНЦЕПТИ И СТРАТЕГИИ ЗА ПРОСТОРЕН РАЗВОЈ ВО ГЕРМАНИЈА

- LEITBILDER UND HANDLUNGSSTRATEGIEN FÜR DIE RAUMENTWICKLUNG IN DEUTSCHLAND
- Документ за јавни политики за одржливост и територијална кохезија
- Усвоен од Постојаната конференција на Министри надлежни за просторно планирање во март 2016

НА ДРЖАВНО НИВО

ДРЖАВНИ ПЛАНОВИ ЗА ПРОСТОРЕН РАЗВОЈ

- LANDESENTWICKLUNGSPLAN
- Цели и стратегии за просторен развој на федералните држави
- Размер: 1 : 750 000 – 1 : 200 000

НА РЕГИОНАЛНО НИВО

РЕГИОНАЛНИ ПЛАНОВИ

- REGIONALPLAN
- Координација на регионалното, општинското и секторското планирање
- Обезбедуваат регулативи за користење на земјиштето во некои федерални држави
- Размер: 1 : 100 000 – 1 : 50 000

НА ОПШТИНСКО НИВО

ПОДГОТВИТЕЛНИ ПЛАНОВИ ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕТО

- FLÄCHENNUTZUNGSPLAN
- Главни планови за користење на земјиштето на општинско ниво
- Размер: 1 : 25 000 – 1 : 10 000

ОБВРЗУВАЧКИ ПЛАНОВИ ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕТО

- BEBAUUNGSPLAN
- Се изработуваат само ако е потребно за урбанистичкото планирање
- Размер: 1 : 1 000

СЕКТОРСКИ ПЛАНОВИ

ФЕДЕРАЛЕН ПЛАН ЗА ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

- Рамка за развојот на националната транспортна инфраструктура

ПРОСТОРНИ ПЛАНОВИ ЗА ЕКСКЛУЗИВНАТА МОРСКА ЕКОНОМСКА ЗОНА

- За безбедност и ефикасност на поморскиот сообраќај како и за заштита на морската животна средина во Северното Море и Балтичкото Море
- Ги подготвува Федералната агенција за поморство и хидрографија

ПРОГРАМИ ЗА ПРЕДЕЛИ

- Над-локални барања во интерес на заштита на природата
- Размер: 1 : 750 000 – 1 : 200 000

РАМКОВНИ ПЛАНОВИ ЗА ПРЕДЕЛИ

- Размер: 1 : 100 000 – 1 : 50 000

ЛОКАЛНИ ПЛАНОВИ ЗА ПРЕДЕЛИ

- Специфични мерки за заштита на пределот
- Размер: 1 : 25 000 – 1 : 10 000

ПЛАНОВИ ЗА РАЗВОЈ НА ТРАНСПОРТОТ

- Ги изработуваат општините, во некои случаи регионите

ПЛАНОВИ ЗА ЗЕЛЕНИ СТРУКТУРИ

- Се подготвуваат ако е потребно, како дел од Обврзувачкиот план за користење на земјиштето
- Спроведување на локалните планови за предели
- Размер: 1 : 1 000

→ Плановите на пониско ниво мора да бидат усогласени

• • • Плановите на пониско ниво не мора да бидат усогласени

Првенствено насоки на политики/стратегии

Првенствено планови за користење на земјиштето

Стратегиски насоки и насоки за користење на земјиштето

Делумна географска покриеност

ФРАНЦИЈА

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРОСТОРНОТО ПЛАНИРАЊЕ И ПЛАНИРАЊЕТО НА КОРИСТЕЊЕТО НА ЗЕМЈИШТЕТО ВО ФРАНЦИЈА

ОПШТА РАМКА

НА РЕГИОНАЛНО НИВО

РЕГИОНАЛНИ ШЕМИ ЗА ПЛАНИРАЊЕ И ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

- SCHÉMA RÉGIONAL D'AMÉNAGEMENT ET DE DÉVELOPPEMENT DURABLE DU TERRITOIRE (SRADDT)
- Документи со насоки за политиките за планирање на регионите
- Генерално не се обврзувачки, освен во Ил де Франс, Корзика и во Француските прекуморски департмани
- SRADDT во моментот се заменуваат со РЕГИОНАЛНИ ШЕМИ ЗА ПЛАНИРАЊЕ, ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ И ЕДНАКВОСТ (SRADDET), кои исто така ќе ги вклучуваат и секторските планови (SRCAE, SRCE, SRIT).

НА МЕТРОПОЛИТЕНСКО НИВО

ШЕМИ ЗА ТЕРИТОРИЈАЛНА КОХЕРЕНЦИЈА

- SCHÉMA DE COHÉRENCE TERRITORIALE (SCoT)
- Обезбедуваат општи просторни стратегии и прописи за зонирање за подрачјата кои се состојат од неколку општини
- Се фокусираат на одржливиот развој
- Обезбедуваат законски обврзувачка рамка за локалните планови за користење на земјиштето
- Размер од 1 : 150 000 до 1 : 100 000

НА ОПШТИНСКО НИВО

ЛОКАЛНИ УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ И МЕЃУОПШТИНСКИ ЛОКАЛНИ УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ

- PLAN LOCAL D'URBANISME (PLU) ET PLAN LOCAL D'URBANISME INTERCOMMUNAL (PLUI)
- Обезбедуваат локални прописи за зонирање
- Повеќето општини имаат донесено локален план за користење на земјиштето. Оние кои немаат (првенствено помалите рурални општини) ја користат националната регулатива за планирање
- Размер од 1 : 5 000 и 1 : 2 000

СЕКТОРСКИ ПЛАНОВИ

РЕГИОНАЛЕН ПЛАН ЗА КЛИМА, ВОЗДУХ И ЕНЕРГЕТИКА (SRCAE)

РЕГИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ЕКОЛОШКА КОНЗИСТЕНТНОСТ (SRCE)

РЕГИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ИНФРАСТРУКТУРИ, ТРАНСПОРТ И ИНТЕРМОДАЛНОСТ (SRIT)

Забелешка:

SRADDT, SRCAE, SRCE и SRIT во моментот се заменуваат со РЕГИОНАЛНИ ШЕМИ ЗА ПЛАНИРАЊЕ, ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ И ЕДНАКВОСТ (SCHÉMA RÉGIONAL D'AMÉNAGEMENT, DE DÉVELOPPEMENT DURABLE ET D'ÉGALITÉ DU TERRITOIRE – [SRADDET]), кои ќе бидат законски обврзувачки за плановите на пониско ниво. Крајниот рок до кој регионите треба да донесат SRADDET е 31 декември 2018.

→ Плановите на пониско ниво мора да бидат усогласени

• • • Плановите на пониско ниво не мора да бидат усогласени

Првенствено насоки на политики/стратегии

Првенствено планови за користење на земјиштето

Стратегиски насоки и насоки за користење на земјиштето

Делумна географска покриеност

ШПАНИЈА

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРОСТОРНОТО ПЛАНИРАЊЕ И ПЛАНИРАЊЕТО НА КОРИСТЕЊЕТО НА ЗЕМЈИШТЕТО ВО ШПАНИЈА

ОПШТА РАМКА
НА НАЦИОНАЛНО НИВО

НА РЕГИОНАЛНО НИВО

РЕГИОНАЛНИ ПЛАНОВИ/НАСОКИ
- PLANES/DIRECTRICES DE ORDENACIÓN TERRITORIAL
- Утврдуваат политики за координација на развојот на територијата на регионално и метрополитенско ниво
- Заклучно со 2015, 11 од 17 региони имаа усвоено регионален план; Кантабрија, Кастилја-Ла Манча, Екстремадура и Ла Риоха се во фаза на подготовка на план; регионите на Мадрид и Мурсија се уште немаат усвоено регионален план.

СРЕДНО НИВО

ПОД-РЕГИОНАЛНИ ПЛАНОВИ
- Во различните региони се користат различни инструменти, односно ТЕРИТОРИЈАЛЕН ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН (PLAN DIRECTOR TERRITORIAL) или ТЕРИТОРИЈАЛЕН ГЕНЕРАЛЕН ПЛАН ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕТО (PLAN GENERAL DE ORDENACIÓN TERRITORIAL)
- Обично, тие обезбедуваат регулатива за користење на земјиштето од мал размер
- Под-регионалните планови можат да покриваат цела провинција или само дел од нејзината територија

ОПШТИНСКО НИВО

ОПШТИНСКИ ГЕНЕРАЛНИ УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ
- PLAN GENERAL DE ORDENACIÓN URBANA/ PLAN DIRECTOR URBANÍSTICO
- Сеопфатни планови кои го регулираат користењето на земјиштето во целата општина
- Многу малите општини немаат свои урбанистички планови. Во овие подрачја, условите и ограничувањата за урбанистичкиот развој обично се утврдени во подзаконските регулативи на провинциите.

РАЗВОЈНИ ПЛАНОВИ

- PLAN PARCIAL
- Детални планови за користењето на земјиштето за дел од територијата на општината
- Можат да се подготват само по одобрувањето на Општинскиот генерален урбанистички план
- Може да ги подготвуваат општините или приватни лица; одобрени од општините

СЕКТОРСКИ ПЛАНОВИ

НАЦИОНАЛНИ СЕКТОРСКИ ПЛАНОВИ
- Примери на национални секторски планови се Хидролошкиот план, Планот за цврст отпад, Планот за животна средина, Планот за инфраструктура

КРАЈБРЕЖНИ ПЛАНОВИ
- Постојат во сите региони кои имаат крајбрежје.

СЕКТОРСКИ/ СПЕЦИЈАЛНИ ПЛАНОВИ
- PLAN SECTORIAL/ESPECIAL
- Во нив детално се разработуваат специфични аспекти на под-регионалните и општинските планови.
- Можат да постојат на ниво на провинција и на ниво на општина.

Забелешка:

Регулирањето на системот за планирање на користењето на земјиштето во Шпанија е под надлежност на регионите и неговите карактеристики можат значително да се разликуваат од регион до регион. На дијаграмот е претставена типична структура, но таа не е репрезентативна во сите случаи.

- Плановите на пониско ниво мора да бидат усогласени
- • • → Плановите на пониско ниво не мора да бидат усогласени
- Првенствено насоки на политики/стратегии
- Првенствено планови за користење на земјиштето
- ▨ Стратегиски насоки и насоки за користење на земјиштето
- ⋯ Делумна географска покриеност

ПОЛСКА

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРОСТОРНОТО ПЛАНИРАЊЕ И ПЛАНИРАЊЕТО НА КОРИСТЕЊЕТО НА ЗЕМЈИШТЕТО ВО ПОЛСКА

ОПШТА РАМКА
НА НАЦИОНАЛНО НИВО

НАЦИОНАЛЕН КОНЦЕПТ ЗА ПРОСТОРЕН РАЗВОЈ 2030
- KONCEPCIJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030
- Ги утврдува општите цели за одржливиот просторен развој на земјата.

НА РЕГИОНАЛНО НИВО

РЕГИОНАЛНИ ПЛАНОВИ ЗА ПРОСТОРЕН РАЗВОЈ
- PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA
- Игра координативна улога помеѓу просторното планирање на национално и на локално ниво

НА ОПШТИНСКО НИВО

СТУДИИ ЗА УСЛОВИТЕ И НАСОКИ ЗА ПРОСТОРЕН РАЗВОЈ
- STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY
- Ги утврдуваат стратегиските среднорочни и долгорочни насоки за просторниот развој на општините
- Типичен размер од 1 : 25 000 до 1 : 5 000

ЛОКАЛНИ ПЛАНОВИ ЗА ПРОСТОРЕН РАЗВОЈ
- MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
- Единствени законски обврзувачки планови за користење на земјиштето
- Многу општини се уште не се целосно покриени со Локални планови за просторен развој, што ги остава без валидни планови за зонирање за големи делови од нивната територија
- Типичен размер: 1 : 1 000, во ретки случаи 1 : 2 000 или 1 : 5 000, 1 : 5 000 во подрачјата каде прописите го попречуваат развојот.

Забелешка:

Со Законот за здружување на општини во метрополитенски подрачја (Metropolitan Association Act) од 2015 се вовеле можноста за подготовка на нов инструмент за планирање, Рамковната студија за метрополитенските подрачја. Во времето на пишување на овој документ, се уште нема одобрено ваков план.

- Плановите на пониско ниво мора да бидат усогласени
- • • → Плановите на пониско ниво не мора да бидат усогласени
- Првенствено насоки на политики/стратегии
- Првенствено планови за користење на земјиштето
- ▨ Стратегиски насоки и насоки за користење на земјиштето
- ⋯ Делумна географска покриеност

ФИНСКА

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРОСТОРНОТО ПЛАНИРАЊЕ И ПЛАНИРАЊЕТО НА КОРИСТЕЊЕТО НА ЗЕМЈИШТЕТО ВО ФИНСКА

ОПШТА РАМКА

НА НАЦИОНАЛНО НИВО

НАЦИОНАЛНИ ЦЕЛИ ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕТО

- VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET
- Рамка за политики која ја користи Владата за управување со политиките за прашања за користење на земјиштето кои се важни за целата земја
- Обврзувачки за сите планови за користење на земјиштето и за работата на државните органи

НА РЕГИОНАЛНО НИВО

РЕГИОНАЛНИ ПЛАНОВИ ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕТО

- MAAKUNTAKAAVA
- Рамки за политики за насочување на регионалниот развој и планирањето на користењето на земјиштето
- Може да содржат прописи за користење на земјиштето за избрани подрачја ако се бара согласно националните или регионалните цели или пак за усогласување на планирањето помеѓу различните општини
- Размер: 1 : 250 000 – 1 : 100 000

НА ОПШТИНСКО НИВО

ЛОКАЛНИ ГЕНЕРАЛНИ УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ

- YLEISKAAVA
- Планови за користење на земјиштето кои даваат општ преглед на урбаната структура на општината или нејзини делови
- Размер: 1 : 10 000

ЛОКАЛНИ ДЕТАЛНИ ПЛАНОВИ

- ASEMAKAAVA
- Детални планови за користење на земјиштето кои ја вклучуваат и поставеноста на градбите, како и дозволените видови на користење на земјишните парцели
- Се користат првенствено во урбаните подрачја и други густо изградени подрачја
- Размер: 1 : 2 000

ФИНСКА КОЈА Е ОБНОВЛИВА И ОВОЗМОЖУВА

- UUSIUTUMISKYKYINEN JA MAHDOLLISTAVA SUOMI
- Долгорочна сеопфатна визија за развој на регионалната структура и сообраќајниот систем на Финска
- Временска рамка 2050

ШВЕДСКА

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРОСТОРНОТО ПЛАНИРАЊЕ И ПЛАНИРАЊЕТО НА КОРИСТЕЊЕТО НА ЗЕМЈИШТЕТО ВО ШВЕДСКА

ОПШТА РАМКА

НА РЕГИОНАЛНО НИВО

РЕГИОНАЛНИ ПЛАНОВИ

- REGIONPLAN
- Обезбедуваат цели на политиките за просторен развој на регионите
- Само Регионот на Стокхолм има усвоено Регионален просторен план

НА ОПШТИНСКО НИВО

СЕОПФАТНИ ПЛАНОВИ

- ÖVERSIKTSPLAN
- Содржат стратегиски цели и стратегии за развој на општините
- Содржат насоки за Деталните планови, но тие не се законски обврзувачки за нив.

ДЕТАЛНИ ПЛАНОВИ

- DETALJPLAN
- Регулациски планови за зонирање кои се обврзувачки за приватните сопственици на земјиште
- Се подготвуваат ако треба да се контролира одредена промена во користењето на земјиштето
- Различен размер во рамки на подрачјето на општината

